

◆ 254. A NÉMET BIRODALOM ALKOTMÁNYÁBÓL, 1871

Az egységes Németország a történelmi hagyományokat figyelembe véve szövetségi (föderatív) államként alakult meg, és a szövetséget alkotó államok bizonyos belpolitikai önállóságot megtartottak. Az állam azonban nem egyenlő felek szövetsége, mert az egység létrehozója, Poroszország a birodalom belül különleges állással rendelkezett. A birodalom a belpolitikai berendezkedés tekintetében a modern alkotmányosság elvét követte, mindamellett az alkotmányos intézmények hatáskörének megállapítása révén az uralkodói jog számos területen érintetlen maradt. Mindezt az 1871. április 16-án elfogadott alkotmány öntötte jogi formába. Az alkotmányból a Szövetségi Tanács és a Birodalmi Gyűlés jogkörét körvonalazó cikkelyek egy részét közöljük.

Szövetségi Tanács

6. cikkely: A Szövetségi Tanács a szövetség tagjainak képviselőiből áll, akik közt úgy oszlanak meg a szavazatok, hogy Poroszországnak Hannover, Kurhessen, Holstein, Nassau és Frankfurt régebbi szavazataival együtt 17 szavazata van.

További szavazatok:

Bajorország	6
Szászország	4
Württemberg	4
Baden	3
Hessen	3
Mecklenburg–Schwerin	2
Braunschweig	2
Sachsen–Weimar	1
Mecklenburg–Strelitz	1
Oldenburg	1
Sachsen–Meiningen	1
Sachsen–Altenburg	1
Sachsen–Koburg–Gotha	1
Anhalt	1
Schwarzburg–Rudolfstadt	1
Waldeck	1
Reuss idősebb ág	1
Reuss ifjabb ág	1
Schaumburg–Lippe	1
Lübeck	1
Bréma	1
Hamburg	1

Ilyenformán a Szövetségi tanács 58 képviselőből áll.

A szövetség minden tagja annyi képviselőt delegálhat a Szövetségi Tanácsba, amennyi szavazata van, mindamellett az illetékes szavazatok összességét csak egyetemesen adhatják le.

7. cikkely: A Szövetségi Tanács határoz:

1. a Birodalmi Gyűlés elé terjesztendő javaslatokról és a Birodalmi Gyűléséről hozott határozatokról;
2. a birodalmi törvények keresztülviteléhez szükséges általános közigazgatási előírásokról és rendelkezésekről, amennyiben birodalmi törvény útján egyéb rendelkezés nem történik;
3. azokról a hiányosságokról, melyek a birodalmi törvények vagy az előbbieken említett előírások és rendelkezések keresztülvitelénél jelentkeznek.

9. cikkely: A Szövetségi Tanács minden tagjának joga van a Birodalmi Gyűlésben való megjelenéshez, és ott kérésére mindenkor meg kell hallgattassák, hogy kormányának nézeteit még akkor is képviselhesse, ha azokat a Szövetségi Tanács többsége nem tette magáévá. Senki nem lehet egyidejűleg tagja a Szövetségi Tanácsnak és a Birodalmi Gyűlésnek.

Az elnöki tiszt

11. cikkely: A szövetség elnöki tiszte Poroszország királyát illeti, aki a „német császár” nevet viseli. A császárnak kell képviselnie a Birodalmat a nemzetközi kapcsolatokban, a Birodalom nevében hadat üzeni és békét kötni, szövetségeket és egyéb szerződésekre lépni külállamokkal, követeket akkreditálni és fogadni.

A Birodalom nevében megüzenendő háborúhoz a Szövetségi Tanács jóváhagyása szükséges, ha csak nem történt támadás a szövetség területe vagy partjai ellen.

Amennyiben a külállamokkal kötött szerződések oly tárgyakra vonatkoznak, melyek a 4. cikkely értelmében a birodalmi törvényhozás hatáskörébe tartoznak, megkötésükhöz a Szövetségi Tanács beleegyezése és érvényességükhöz a Birodalmi Gyűlés jóváhagyása szükséges.

12. cikkely: A császárnak jogában áll a Szövetségi Tanács és a Birodalmi Gyűlés egybehívása, megnyitása, elnapolása és berekesztése.

13. cikkely: A Szövetségi Tanács egybehívására minden évben sor kerül, ugyanakkor a Szövetségi Tanácsot a munkálatok előkészítése végett nem lehet a Birodalmi Gyűlés nélkül, míg ez utóbbit nem lehet a Szövetségi Tanács nélkül egybehívni.

15. cikkely: A Szövetségi Tanács elnöki tiszte és ügyeinek vezetése a császárral kinevezendő birodalmi kancellárt illeti meg.

17. cikkely: A császárnak jogában áll a birodalmi törvények kiadmányozását kihirdetése, valamint keresztülvitelüknek felügyelete. A császár intézkedéseit és rendelkezéseit a Birodalom nevében bocsátják ki, érvényességükhöz a birodalmi kancellárnak az ellenjegyzése szükséges, aki ezáltal átveszi az értük való felelősséget.

18. cikkely: A császár nevezi ki a birodalom hivatalnokait, esketi fel őket a Birodalomra és rendeli el szükség esetén elbocsátásukat...

19. cikkely: Ha a szövetség tagjai alkotmányilag lefektetett szövetségi kötelességeiket nem teljesítik, a központi hatalomnak érvényt szerezve kényszeríteni lehet őket arra, amit a Szövetségi Tanácsnak kell elhatározni és a császárnak kell megvalósítani.

A Birodalmi Gyűlés

20. cikkely: A Birodalmi Gyűlés tagjait általános és közvetlen választásokkal négy évre közszavazással választják meg.

21. cikkely: Közhivatalnokoknak szabad belépésük van a Birodalmi Gyűlésbe.

Ha a Birodalmi Gyűlés valamely tagja díjazásos birodalmi hivatalt vagy valamely szövetségi államban díjazásos államhivatalt fogad el, vagy birodalmi, avagy államigazgatásban hivatalba lép, elveszíti a Birodalmi Gyűlésben mandátumát és szavazati jogát, és ott helyt csak új választáson nyerheti el ismét.

22. cikkely: A Birodalmi Gyűlés ülései nyilvánosak.

23. cikkely: A Birodalmi Gyűlésnek jogában áll a birodalom illetékességén belül törvényeket előterjeszteni, és a hozzá intézett petíciókat a Szövetségi Tanácshoz, illetőleg a birodalmi kancellárhoz továbbítani.

24. cikkely: A Birodalmi Gyűlés törvényhozási szakasza öt évig tart. Ha a Birodalmi Gyűlést ezen szakasz folyamán oszlatják fel, ehhez a császár jóváhagyása mellett a Szövetségi Tanács határozata szükséges.

28. cikkely: A Birodalmi Gyűlés abszolút szótöbbséggel hozza meg határozatait. A határozathozatal érvényességéhez a képviselők törvényes számának többsége szükséges.

30. cikkely: A Birodalmi Gyűlés egyetlen képviselőjét sem szabad szavazásért vagy hivatásának gyakorlása közben tett nyilatkozataiért törvényes vagy fegyelmi okon semmikor üldözni vagy más módon a Gyűlésen kívül felelősségre vonni.

32. cikkely: A birodalmi gyűlési képviselőket ebbéli minőségükben díjazás nem érheti meg. Ebbéli minőségükben törvény szabta kártalanítást kapnak.

Nyugat-Európa és Amerika 1/2 k. 524., 525–528. old.

• 255. A CSEH ORSZÁGGYŰLÉS ALAPCIKKELYEI, 1871

Az 1867-es osztrák–magyar kiegyezés rendkívül nagy hatást gyakorolt a cseh vezető körökre, és arra ösztönözte őket, hogy a Monarchián belül egy, a Magyarországhoz hasonló státus kiharcolására törekedjenek. Esélyeik megnövekedtek akkor, amikor a Német Birodalom megalakulása következtében Ferenc József is szükségét látta annak, hogy a fenyegető szomszédsággal szemben a Monarchia szláv népeinél is megerősítse bázisait. Az 1871 elején hivatalba lépő Bismarck-kormány egyik feladata a cseh kiegyezés véghezvitele volt. A cseh országgyűlés 1871. október 20-án közölte alapcikkelyeit (a fundamentális alkotmányosokat), amelyben a Vencel-korona országainak a Monarchián belüli jövőendő jogi helyzetét körvonalazta. Az alapcikkelyek azonban nem léptek életbe, mert a történelmi hagyományokkal és a Monarchián belüli etnikai arányokkal egyező javaslatot az osztrák és a magyar vezető körök képviselői a közös minisztertanácson megbuktatták.